

Nr 60.

Av herr **Paulsen m. fl.**, om medel till höjning av dyrtidstilläggen åt ordinarie befattningshavare hos Sveriges utsädesförening samt svenska vall- och mosskulturföreningen.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln bl. a. föreslagit riksdagen att för budgetåret 1943/44 såsom bidrag till Sveriges Utsädesförening anvisa ett anslag av 295.000 kronor samt till Svenska Vall- och Mosskulturföreningen ett anslag av 205.500 kronor. Både dessa belopp motsvara vad 1942 års riksdag beviljat de nämnda föreningarna för innevarande budgetår.

Av de i propositionen lämnade uppgifterna framgår, att de sålunda föreslagna anslagen äro avsevärt lägre än de belopp, om vilka föreningarna i sina till Kungl. Maj:t hösten 1942 ingivna skrivelser gjort underdånig framställning. Sålunda har Sveriges Utsädesförening anhållit om ett anslag av 358.850 kronor och Svenska Mosskulturföreningen om 281.400 kronor. De upptagna beloppen understiga också vad kungl. lantbruksstyrelsen i sitt yttrande över föreningarnas ansökningar föreslagit, nämligen för Sveriges Utsädesförening 354.200 kronor och för Svenska Vall- och Mosskulturföreningen 245.300 kronor.

Av de lämnade uppgifterna rörande de nämnda föreningarnas framställningar om anslag framgår vidare, att de begärda ökningarna i anslag till väsentlig del föranletts av att medel beräknats och begärts för genomförandet av en lönereglering för föreningarnas tjänstemän. Sålunda skulle den föreslagna löneregleringen för utsädesföreningens tjänstemän jämte höjning av dyrtidstillägget föranleda en ökning av utgifterna med c:a 39.000 kronor (dyrortsgrupp B); för Svenska Vall- och Mosskulturföreningen skulle motsvarande ökning uppgå till c:a 47.000 kronor (dyrortsgrupp F).

Som motivering för den föreslagna löneregleringen har i resp. föreningars ansökningar bl. a. framhållits, att deras tjänstemän i fråga om löneförmåner, däri inräknat lön, tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg, för närvarande äro betydligt sämre ställda än befattningshavare i statens tjänst med motsvarande kvalifikationer och arbetsuppgifter. Särskilt har detta blivit fallet, sedan statens befattningshavare genom 1939 års avlöningsreglemente erhållit avsevärt ökade löner och därtill, efter 1 juli 1942, rörligt tillägg och kristillägg med tillhoppa 31 % å lönen.

Genom tidigare framställningar till Kungl. Maj:t ha de både föreningarna sökt åstadkomma en förbättring av sina tjänstemäns löneförmåner på så sätt, att en ökning av dyrtidstillägget genom ökade anslag skulle bli möjlig. Till följd av dessa framställningar har också en ökning av dyrtidstillägget från 15 % — som det var under åren 1933—1939 — till 25 % för närvarande kun-

nat ske. För innevarande budgetår begärde de båda föreningarna medel för en ökning av dyrtidstillägget till 30 %, men förslag härom upptogs icke i 1942 års statsverksproposition. En i riksdagens andra kammare väckt motion om beviljande av erforderliga medel för en ökning av dyrtidstillägget åt utsädesföreningens tjänstemän till 30 % ledde icke heller till något direkt resultat. Emellertid framhöll jordbruksutskottet i sitt yttrande rörande utsädesföreningens statsanslag med anledning av nämnda motion bl. a., att "motionärens synpunkter torde bli beaktade vid frågans omprövning hos Kungl. Maj:t i samband med anslagsäskande till nästa års riksdag".

På grund av förut nämnda omständigheter samt de från år 1941 till 1942 ytterligare stegrade levnadskostnaderna ansågo sig de båda föreningarnas styrelser i sina hösten 1942 ingivna ansökningar om statsanslag böra göra framställning om förbättrade löneförmåner för föreningarnas tjänstemän. Då dessas egentliga löner till största delen blivit bestämda för ett flertal år sedan — delvis så långt tillbaka som 1921 — ansågs en sådan förbättring icke lämpligen kunna ske enbart genom en ökning av dyrtidstillägget. För att ett sådant tillägg skulle kunna medföra efter tidsförhållandena skälig lön, behöfde det nämligen beräknas till så stor procent, att det — ytligt sett och för den, som ej kände till förhållandena — skulle kunna betraktas som oskäligt högt.

De sålunda utarbetade och framlagda förslagen till löne reglering ha uppgjorts i anslutning till det för statens civila befattningshavare gällande löne reglementet. Det bör emellertid särskilt framhållas och beaktas, att de föreslagna lönerna för olika tjänstemän upptagits lägre än för befattningshavare i statens tjänst. Sålunda hava exempelvis lönerna till utsädesföreningens filialföreståndare samt vall- och mosskulturföreningens konsulenter beräknats motsvara lönegrad A 22, under det att lönen för föreståndarna för statens försöksgårdar, med vilka de nämnda tjänstemännen torde få anses jämförbara, utgår efter A 24. I allmänhet hava också de föreslagna lönerna beräknats så, att de i princip ligga två lönegrader lägre än för befattningshavare i statens tjänst och motsvarande arbetsuppgifter.

I statskontorets yttrande har bl. a. påpekats, att de i utsädesföreningens ansökan föreslagna lönerna i förhållande till nu utgående löneförmåner skulle innebära en höjning av begynnelselönerna med omkring 27—50 % och av slutlönerna med 22—48 %. Då de föreslagna lönerna, såsom förut framhållits, i allmänhet ligga två lönegrader lägre än för motsvarande befattning i statens tjänst, torde nämnda förhållande tillräckligt tydligt klargöra, att de nu utgående lönerna äro mycket otillfredsställande och att en snar reglering av dem måste anses nödvändig.

Den föreslagna regleringen av lönerna åsyftar endast att något så när bringa dessa i nivå med de löner, som statens befattningshavare åtnjutit ända sedan år 1939. Ett genomförande av den föreslagna löne regleringen skulle sålunda endast innebära en i efterhand fullgjord akt av billighet och rättvisa. Det må också erinras om, att riksdagen under år 1942 fattat beslut om löne reglering för

föreståndare och lärare vid lantmanna-, lantbruks- och lanthushållsskolorna, liksom också för lärarpersonalen vid folkhögskolorna. Vi vilja här uttala den förhoppningen, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag till ifrågavarande lönereglering.

Det kan emellertid icke bestridas, att, såsom lantbruksstyrelsen framhållit, starka betänkligheter kunna resas mot att genomföra en lönereglering under nuvarande förhållanden. Så mycket angelägnare är det då, att tjänstemännen erhålla en tillfällig förbättring, vilket torde kunna ske genom en ökning av det till dem utgående dyrtidstillägget. Detta utgick, som redan nämnts, under tiden 1/7 1933—30/6 1939 med 15 %; förstnämnda år sänktes det, bl. a. av statsfinansiella skäl, från 25 %, som tidigare beviljats för åren 1923—1933. För innevarande budgetår har medel beviljats till 25 % dyrtidstillägg, och i årets statsverksproposition har ingen ändring i detta procenttal föreslagits. Hela ökningen från början av innevarande kristid utgör sålunda 10 %. Till jämförelse därmed må nämnas, att indextalet för levnadskostnaderna med 1914 som basår den 1 juli 1938 utgjorde 166 och den 1 juli 1942 237 samt den 1 januari 1943 239; indextalet har sålunda från först nämnda tidpunkt till sista årsskiftet ökats med 73 enheter. Enligt förut tillämpade principer rörande tillägg å tidigare bestämda löner skulle detta innebära en ökning av dyrtidstillägget med 36 %. De nu utgående tilläggen till statens befattningshavare, vilka erhålla löner enligt 1939 års avlöningsreglemente, uppgå till sammanlagt 31 % av lönerna. Föreningarnas tjänstemän däremot åtnjuta på sina oreglerade löner endast 25 %.

Av dessa jämförelser framgår, att det för de båda föreningarnas tjänstemän beviljade dyrtidstillägget måste anses oproportionerligt lågt. En ökning av det samma är därför synnerligen väl behövlig. För att ökningen av ifrågavarande tjänstemäns sammanlagda löneförmåner skulle motsvara vad befattningshavare i statens och enskild tjänst allmänt erhållit borde dyrtidstillägget utgöra minst 45 % mot för närvarande utgående 25 %. Med hänsyn till i statsverkspropositionen anförda omständigheter, särskilt behovet av sparsamhet med statens medel, anse vi oss dock icke böra föreslå så stor ökning av dyrtidstillägget. Rättvisa och billighet synas oss dock kräva, att en höjning av dyrtidstillägget från 25 till 35 % av lönerna, d. v. s. med 10 %, sker under nästa budgetår. Vi vilja därför föreslå en sådan höjning samt att medel för ändamål beviljas. Då lönerna för ordinarie befattningshavare för närvarande uppgå till hos Sveriges Utsädesförening (oavsett vissa arvoden) 135.700 kronor samt för Svenska Vall- och Mosskulturföreningen 96.960 kronor, skulle sålunda för en sådan höjning erfordras en ökning av anslaget till utsädesföreningen med i avrundat tal 13.500 samt till vall- och mosskulturföreningen med 9.700 kronor.

Med stöd av det anförda få vi sålunda hemställa,

att riksdagen måtte för budgetåret 1943/44 för beredande av ökat dyrtidstillägg åt respektive föreningars ordinarie befattningshavare, utöver av Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition föreslaget anslag, bevilja Sveriges Utsädesförening ett belopp av 13.500 kronor samt Svenska Vall- och Mosskulturföreningen ett belopp av 9.700 kronor.

Stockholm den 20 januari 1943.

Anders Paulsen.

T. G. v. Seth.

Sam. B. Norup.

C. O. Carlsson.

Gösta Liedberg.
